

GGD

Rotterdam-Rijnmond

Deze factsheet zet gegevens uit de gezondheids-enquête 2008-2009 in de regio Rotterdam-Rijnmond naast landelijke schattingen van de omvang van huiselijk geweld. Ook wordt ingegaan op de relatie tussen huiselijk geweld en verschillende achtergrondkenmerken en gezondheid.

Huiselijk geweld

is geweld dat door iemand uit de huiselijke- of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd en is een aantasting van de persoonlijke integriteit. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen geestelijk en lichamelijk geweld. De 'huiselijke kring' bestaat uit (ex-) partners, gezins- en familieleden en huisvrienden. Huisvrienden zijn personen die een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer en personen uit de onmiddellijke omgeving die het slachtoffer in de huiselijke sfeer ontmoet (1). Huiselijk geweld is vaak onzichtbaar, maar komt op grote schaal voor.

Onderschatting zowel bij zelfrapportage als registraties

Onderzoek naar huiselijk geweld wordt veelal uitgevoerd op basis van registraties van politie en hulpverlening. Naar schatting meldt 20% van de slachtoffers huiselijk geweld bij de politie (2). Enquêteonderzoek bereikt een bredere groep slachtoffers, namelijk ook degene waarvan het geweld niet geregistreerd is. Echter, slachtoffers van huiselijk geweld nemen in mindere mate deel aan vragenlijstonderzoek en daarnaast is door de gevoeligheid van het onderwerp de kans op onderrapportage groot. Dit heeft tot gevolg dat een grote groep buiten beeld blijft en dat schattingen van de omvang van de problematiek op basis van registraties en zelfrapportage niet goed vergelijkbaar zijn.

Omvang huiselijk geweld en agressie in Nederland

Op basis van een recente studie, naar de omvang en aard van huiselijk geweld waarin gebruik gemaakt is van verschillende bronnen, is geschat hoeveel mensen te maken hebben met geweld en agressie. Uit deze schatting

Factsheet

juni 2012

Huiselijk geweld in de regio Rotterdam-Rijnmond

blijkt dat in Nederland jaarlijks iets meer dan 200.000 volwassenen slachtoffer van huiselijk geweld zijn. Ruim 9% van de Nederlandse bevolking was de voorgaande vijf jaar slachtoffer van huiselijk geweld. Ongeveer 50% van de Nederlandse bevolking heeft nooit te maken gehad met huiselijk geweld of met een vervelend incident in de huiselijke kring (2).

Huiselijk geweld in de regio Rotterdam-Rijnmond

Uit resultaten van de gezondheidsenquête blijkt dat zeven procent van de volwassenen aangeeft ooit slachtoffer van huiselijk te zijn geweest. Dit komt neer op 75.000 mensen in de hele regio Rotterdam-Rijnmond, waarvan 40.000 in Rotterdam. Bij 1,4% van de respondenten heeft het geweld in het jaar voorafgaand aan het onderzoek plaatsgevonden (1,7% Rotterdam, 1,2% regiogemeenten). In tabel 1 worden deze cijfers naast politiecijfers over het jaar 2009 gezet, zoals hiervoor genoemd zijn de verschillen soms groot.

Tabel 1: geschat aantal slachtoffers huiselijk geweld in het afgelopen jaar

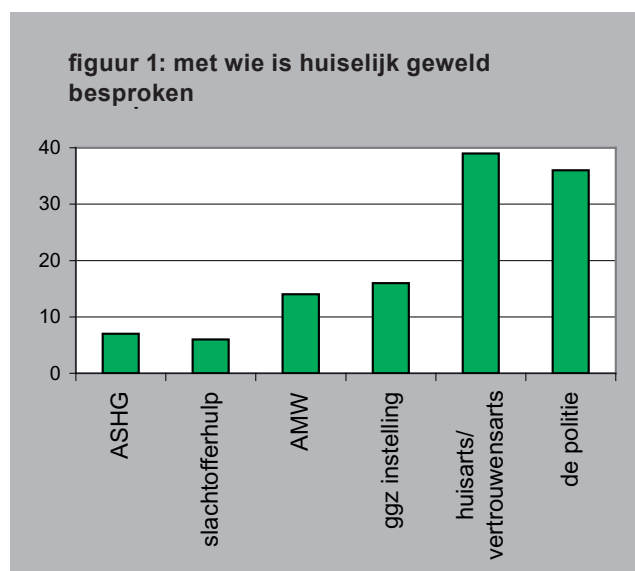
	totaal op basis van zelfrapportage	per 10.000 inwoners op basis van zelfrapportage	per 10.000 inwoners op basis van politiecijfers
Regio totaal	14.458	140	130
BAR gemeenten ¹	1.095	120	121
Capelle aan den IJssel	641	120	85
Goeree-Overflakkee ²	579	100	138
Krimpen aan den IJssel	140	60	30
Lansingerland	385	100	22
Maassluis	337	130	65
Rotterdam	8.420	170	163
Schiedam	1.054	170	75
Spijkernisse	662	110	85
Vlaardingen	472	80	59
Voorne-Putten ³	673	150	179

¹ Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk

² Dirksland, Goedereede, Middelharnis en Oostflakkee

³ Bernisse, Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne

In de gezondheidsenquête in regio Rotterdam-Rijnmond geeft ruim 70% van de slachtoffers van huiselijk geweld aan dat er sprake was van psychisch of emotioneel geweld, 62% van lichamelijk geweld, 14 % van ongewenste seksuele toenadering en 14 % van seksueel misbruik. De daders van het huiselijk geweld waren in de meeste gevallen ex-partners (42%), bij 21% de partner en bij 22% de (stief) ouders.

- een derde van de slachtoffers heeft het geweld met niemand besproken en niet bij een instantie gemeld
- van degenen die het wel bij een instantie hebben gemeld of met iemand hebben besproken, geeft 36% aan dit bij de politie te hebben gedaan
- van degenen die het wel bij een instantie hebben gemeld of met iemand hebben besproken, geeft 7% aan dit bij het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld te hebben gedaan (men kon meerdere instanties aankruisen).

Mannen en vrouwen

In haar oratie bekritiseert Renée Römkens de seksenutralisering van huiselijk geweld in het Nederlandse overheidsbeleid (3). Römkens geeft onder meer aan dat huiselijk geweld, zeker als het gaat om partnergeweld nog steeds vooral vrouwen overkomt, dat het geweld van mannen tegen vrouwen anders is dan het geweld van vrouwen tegen mannen, en dat als mannen slachtoffer worden van huiselijk geweld, dit geweld veelal gepleegd wordt tegen hen door andere mannen. Volgens recente schattingen (2) is ongeveer 60% van de slachtoffers van huiselijk geweld vrouw en 40% man, hierbij gaat het om slachtofferschap ooit, hier valt ook kindermishandeling onder.

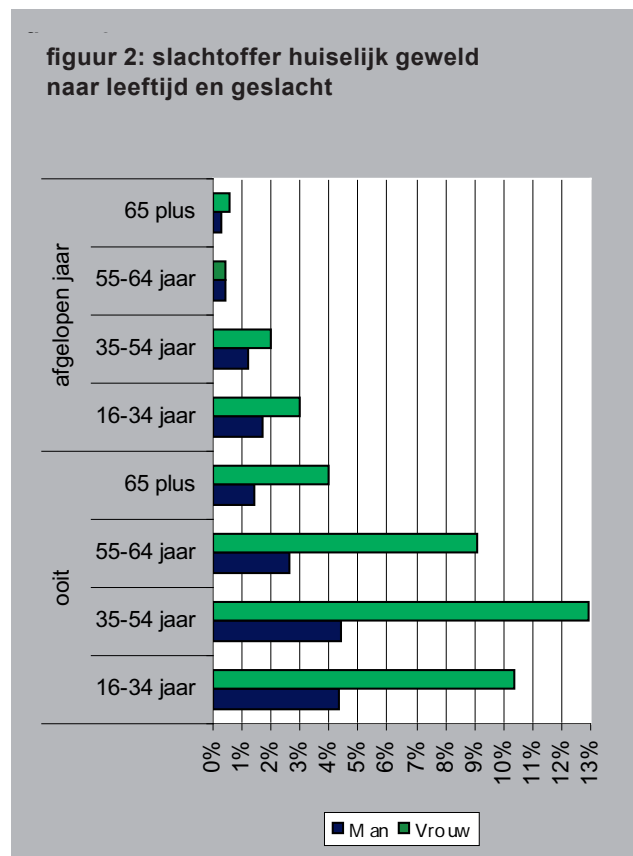
In de gezondheidsenquête in regio Rotterdam-Rijnmond:

- Is het merendeel vrouw: tweederde voor slachtofferschap in het afgelopen jaar en drie kwart voor slachtofferschap ooit.
- Geeft 1% van de mannen en 2% van de vrouwen aan in het afgelopen jaar slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld.
- Is 4% van de mannen en 11% van de vrouwen ooit slachtofferschap geweest.

Leeftijd

Het risico om slachtoffer te worden van huiselijk geweld neemt af naarmate men ouder wordt, echter als men ouder wordt ontstaat wel weer het risico van ouderenmishandeling, vaak door overbelaste mantelzorgers. Er wordt vaak verondersteld dat minstens één op de twintig ouderen te maken heeft met een vorm van mishandeling.

Figuur 2 laat een afname van huiselijk geweld zien naarmate de leeftijd toeneemt. De figuur toont echter ook dat er meer mannen van 16-34 jaar zijn die aangeven in het afgelopen jaar slachtoffer van huiselijk geweld te zijn geweest dan mannen van 65 plus die aangeven ooit in hun leven slachtoffer van huiselijk geweld te zijn geweest. Dit doet vermoeden dat huiselijk geweld of de laatste jaren is toegenomen, of dat de laatste jaren het taboe op huiselijk geweld is afgenomen. Landelijk onderzoek toont wel aan dat in de afgelopen jaren de aantallen slachtoffers in alle leeftijdscategorieën toenemen. De grootste toename is te vinden in de leeftijdsgroep 18 tot 30 jaar (2).

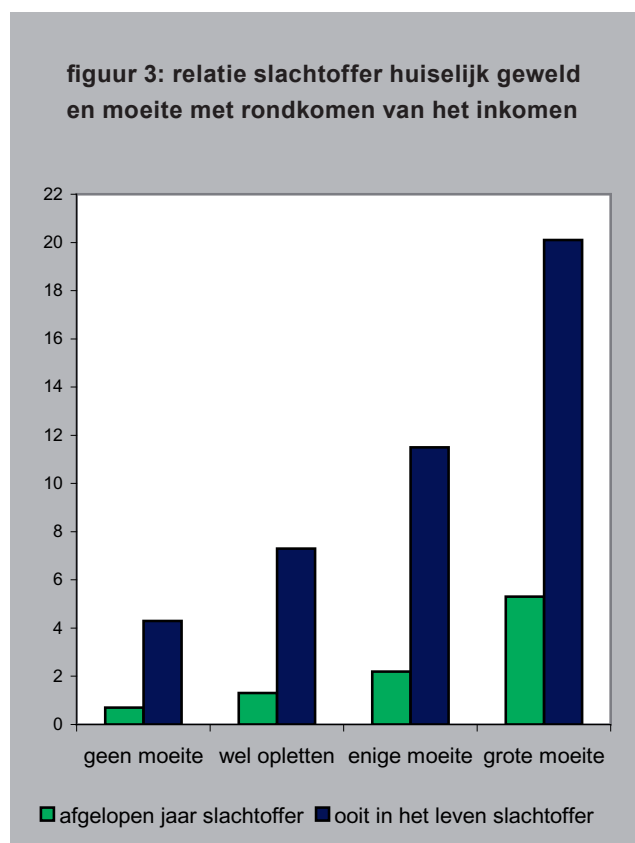
Sociaal Economische Status

Hoewel men vaak zegt dat huiselijk geweld in alle lagen van de bevolking voorkomt, is er ook onderzoek dat heeft aangetoond dat het vaker voorkomt bij de lagere inkomensgroepen (4). Huiselijk geweld komt vaak voort uit frustratie en onmacht, door omstandigheden waar mensen geen grip op hebben, zoals financiële problemen (www.s-hq.nl).

Uit gegevens van de zelfrapportage blijkt een duidelijke relatie tussen de mate waarin men financieel zegt te kunnen rondkomen en de mate waarin men aangeeft slachtoffer te zijn van huiselijk geweld. Hoe meer moeite men heeft met rondkomen, hoe vaker men zegt

slachtoffer te zijn van huiselijk geweld. Dit geldt voor zowel slachtofferschap in het afgelopen jaar als slachtofferschap ooit in het leven.

Uit onderzoek blijkt dat het opleidingsniveau van het slachtoffer niet duidelijk samenhangt met het voorkomen van huiselijk geweld (4). Ook in de zelfgerapporteerde gegevens is weinig samenhang gevonden.

Etniciteit

Er zijn geen aanmerkelijke verschillen gevonden in omvang en aard van huiselijk geweld dat bij de politie wordt gemeld door autochtonen en allochtonen (5).

Een recent onderzoek naar partnergeweld laat ook geen verschillen in de aard en ernst van het geweld tussen etnische groepen zien. Wel ervaren gezinsleden uit etnische groepen soms een groter taboe op het bespreken en daarmee het doorbreken van het geweld of beëindigen van de relatie (6).

Op basis van de zelfgerapporteerde gegevens blijkt recent slachtofferschap vaker voor te komen bij de Turkse inwoners in vergelijking met autochtone. Dit geldt niet voor slachtofferschap ooit. Hierbij zijn het de mensen met een Surinaamse afkomst, maar ook degenen met een "overig westerse" achtergrond die vaker aangeven ooit slachtoffer te zijn geweest van geweld dan autochtone inwoners. Er moet echter rekening worden gehouden met een

onderschatting van het percentage slachtoffers onder allochtonen doordat het onderwerp moeilijker bespreekbaar is onder allochtonen. Er zijn aanwijzingen dat de intensiteit van het huiselijk geweld hoger is onder allochtonen en mishandeling van de (ex)partner bij deze groep vaker voorkomt. Zo heeft slechts 16% van de opgevangen mannen een autochtone Nederlandse achtergrond (7) en is meer dan de helft van de vrouwen in de Amsterdamse vrouwenopvang van allochtone herkomst (8). Dit heeft wellicht wel zijn oorzaak in het gebrek aan mogelijkheden voor opvang en steun in het eigen netwerk. De aangiftebereidheid bij allochtone vrouwen is geringer dan bij autochtonen, en allochtone vrouwen houden het vóórkomen van geweld langer binnenshuis. Als ze er eenmaal mee naar buiten komen is het geweld al extremer en langduriger dan bij aanvang en zijn ze al geïsoleerder geraakt dan autochtone vrouwen. Een combinatie van factoren (zoals een patriarchale, traditionele achtergrond, druk van de familie, weinig gelegenheid tot zelfstandige beslissingen en autonomie en weinig kennis en vaardigheden om met spanningen en conflicten om te gaan) maakt de kwetsbaarheid van (jonge) vrouwen erg groot en de mogelijkheden uit die sfeer te stappen moeilijk (9).

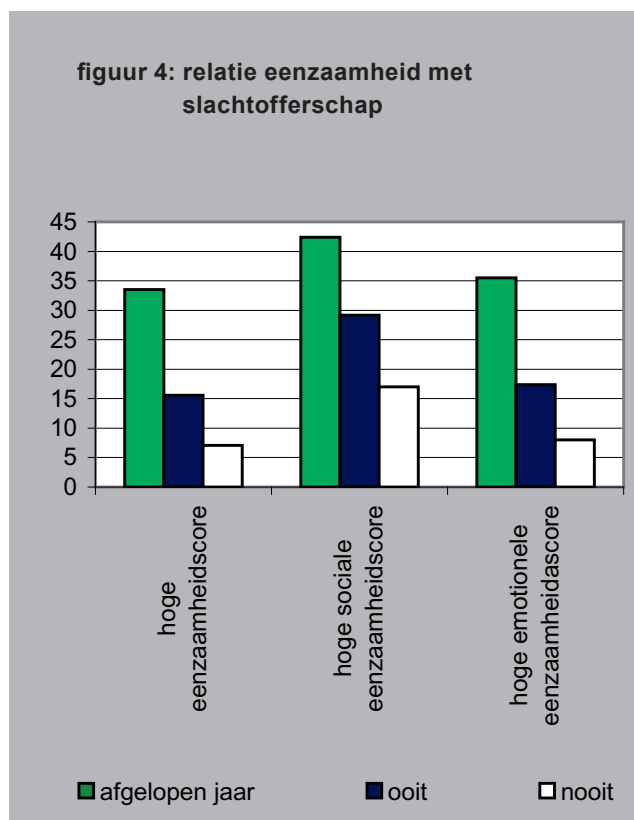
Gezinssituatie

Er is een relatie tussen gezinssituatie en huiselijk geweld. De groep huishoudens die het minst in aanraking is gekomen met huiselijk geweld zijn gezinnen met twee volwassenen. De grootste groep huishoudens waarbij sprake is van huiselijk geweld zijn alleenstaande vrouwen met kinderen (4). Ook in de zelfgerapporteerde gegevens is dit naar voren gekomen.

Ouderschap lijkt van invloed te zijn, maar liefst 20% van de gescheiden moeders geeft lichamelijk geweld als reden voor echtscheiding. Omdat dader en slachtoffers juist vanwege de kinderen meestal contact met elkaar (moeten) houden na de scheiding, ook indien er geweld is geweest of blijft na de scheiding, is het van belang hier meer kennis over op te doen m.b.v. onderzoek. Het is niet bekend waarom meer moeders dan niet-moeders (10) lichamelijk geweld als scheidingsreden geven. Het is mogelijk dat moeders een grotere kans lopen mishandeld te worden dan kinderloze vrouwen. Het is echter ook mogelijk dat mishandelde moeders juist vanwege de kinderen vaker scheiden dan niet-moeders (10) of dat vrouwen bij signalen van huiselijk geweld de relatie al verbreken vóórdat er kinderen komen.

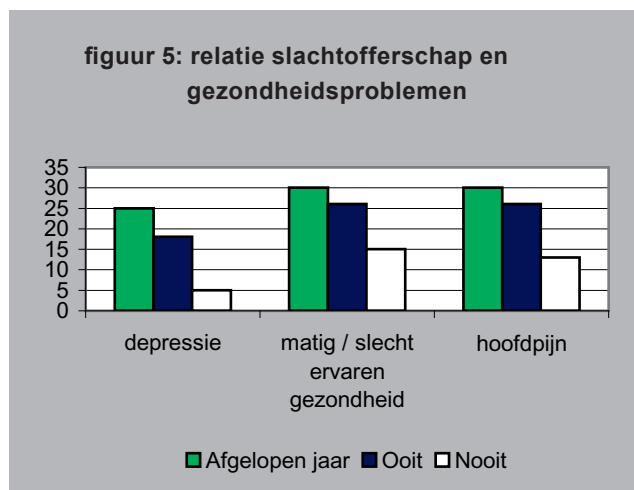
Huiselijk geweld en eenzaamheid

Uit de zelfgerapporteerde gegevens blijkt dat mensen in de regio Rotterdam-Rijnmond die slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld vaker aangeven eenzaam te zijn dan mensen die nooit slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld (figuur 4). Dit geldt zowel voor emotionele als sociale eenzaamheid.

Gezondheidsproblemen

De gevolgen van huiselijk geweld kunnen zeer divers zijn. Huiselijk geweld leidt vooral tot emotionele problemen. Dat geldt met name voor slachtoffers van seksueel geweld en voor vrouwen. Vooral respondenten die als kind slachtoffer van huiselijk geweld zijn geworden geven aan het vertrouwen in zichzelf en anderen te hebben verloren (11). Veel voorkomende klachten zijn depressies, angstklachten, posttraumatische stressklachten en middelengebruik. Daarnaast wordt vaak persoonlijkheidsproblematiek gemeld. Van een deel van deze problemen is aannemelijk dat ze min of meer direct het gevolg zijn van de mishandeling, andere problemen bestonden soms al voordat de mishandeling begon (12)

Figuur 5 toont de relatie tussen een depressie, ervaren gezondheid en hoofdpijn met huiselijk geweld voor de

regio Rotterdam-Rijnmond op basis van de zelfrapportage. Slachtoffers van huiselijk geweld hebben duidelijk meer van deze klachten dan mensen die aan hebben geven nooit iets met huiselijk geweld te maken te hebben gehad.

Conclusies en aanbevelingen

Huiselijk geweld is vaak onzichtbaar, maar komt op grote schaal voor. Huiselijk geweld veroorzaakt ernstig leed en heeft ernstige gevolgen voor de gezondheid en ontwikkeling van direct betrokkenen. De incidenten die bekend zijn bij politie en andere professionele partners vormen in de regel slechts het topje van de ijsberg. Hoewel ook met zelfrapportage slechts een klein deel van de slachtoffers in beeld te krijgen is, komt ook hieruit naar voren dat maar weinig slachtoffers gebruik maken van de beschikbare hulp.

Het actieprogramma Veilig Thuis zet in op laagdrempelige hulp dicht bij huis. Het programma richt zich vooral op activiteiten die huiselijk geweld zo vroeg mogelijk zichtbaar maken (13). Hoewel bij het Advies en Steunpunt Huiselijk geweld de laatste jaren rond de 5.000 meldingen binnen komen, komt het merendeel van deze meldingen van professionals en vinden slachtoffers de weg naar het steunpunt nog niet zelf.

Het bestrijden van (de gevolgen van) huiselijk geweld is een taak van elke gemeente. De gemeente Rotterdam heeft - mede vanuit haar rol als centrumgemeente - de GGD de bestuurlijke opdracht gegeven de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling beleidsmatig en organisatorisch uit te voeren.

Folders, banners en posters zijn eenvoudige manieren om het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling onder de aandacht van de burgers brengen. Hiermee kan de bekendheid van het Advies en Steunpunt Huiselijk geweld en de Lokale Teams Huiselijk Geweld vergroot worden.

Het taboe op huiselijk geweld zou kunnen worden verkleind door sociale interventies (bijvoorbeeld speciaal voor allochtone vrouwen) met als doel slachtoffers uit hun isolement te halen en hen te wijzen op mogelijkheden om iets aan hun situatie te doen. Ook psycho-educatieve cursussen speciaal voor mensen die geweld hebben meegemaakt of cursussen gericht op het vergroten van de fysieke en mentale weerbaarheid kunnen de meldingsbereidheid vergroten.

Meer informatie

Deze factsheet en andere rapportages kunt u terugvinden op: www.gezondheidsatlasrotterdamrijnmond.nl

Preventie

[Movisie Databank Huiselijk Geweld](#) geeft een overzicht van interventies waarmee de praktijk werkt. De methodebeschrijvingen geven daarbij een zo volledig mogelijk beeld. Als professional kunt u hiermee vaststellen of de methode geschikt is voor de situatie waarin u of uw organisatie intervenieert. Op de site vindt u o.a. informatie over te verkrijgen brochures, voorlichtingspakketten en handleidingen voor diverse doelgroepen.

Cursussen en coaching

[De GGD Rotterdam-Rijnmond](#) geeft een overzicht van cursussen en coachingsmogelijkheden in de regio.

Servicepunt Ketensamenwerking

De praktijk leert dat veel organisaties drempels en knelpunten ervaren in de ketensamenwerking. Het Servicepunt is opgericht om professionals en organisaties te ondersteunen bij het oppakken en melden van signalen. Het servicepunt is een gezamenlijk product in de aanpak Ieder Kind Wint en Huiselijk Geweld/ Kindermishandeling. Alle belangrijke gegevens hierover leest u in een factsheet.

Bron en verwijzingen

Voor deze factsheet is gebruik gemaakt van gegevens van de gezondheidsenquête 2008/2009.

1. Vaan, K. de, Vree, F. van & Vugt, S.. Modelaanpak Huiselijk Geweld. Elementen voor Lokaal Beleid. Zoetermeer: Research voor Beleid 2009
2. Veen, H.C.J. van der (WODC), Bogaerts, S. (Intervict) Huiselijk geweld in Nederland: Overkoepelend syntheserapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010 2010
3. Römkes, R. Met recht 'n zorg? Overdenkingen bij wet- en regelgeving over geweld in de privésfeer. Tijdschrift voor Genderstudies, nr. 2, 2009
4. Gemeente 's-Hertogenbosch. Huiselijk geweld in 's-Hertogenbosch: Omvang, kenmerken en meldingen; Afdeling Onderzoek en Statistiek, 's-Hertogenbosch 2003
5. Willemsen, F. (2007). Huiselijk geweld en herkomstland: Een verkennend onderzoek naar de incidentie van huiselijk geweld en allochtone daders en slachtoffers (Cahier 2007-17). Den Haag: Ministerie van Justitie, WODC
6. Pels, T., Lünemann, K. & Steketee, M. Opvoeden na partnergeweld, ondersteuning van moeders en jongeren van diverse afkomst 2011
7. Nanhoe, A.C. Pionieren in de mannenopvang; Een evaluatiestudie na 2½ jaar ervaring met de opvang en hulpverlening aan mannelijke slachtoffers van (dreiging van) geweld in afhankelijkheidsrelaties in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. 2011
8. Wolf, J., Jonker, I. e.a. Maat en baat van de vrouwenopvang, Onderzoek naar vraag en aanbod, uitgeverij SWP Amsterdam, 2006
9. Wezel, M. Hoe gekleurd is geweld? Strategieën om geweld in allochtone gezinnen te voorkomen, Instituut voor advies, onderzoek en ontwikkeling in Noord-Brabant, PON 2005
10. Clement, C. et al. Uit het veld geslagen. Knelpunten na partnergeweld. Stichting Zijweg 2008
11. Dijk, van, T., Veen, M. van en Cox, E. Slachtofferschap van huiselijk geweld; Aard, omvang, omstandigheden en hulpzoekgedrag. Intomart, juni 2010
12. Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie. Richtlijn Familiaal Huiselijk geweld bij kinderen en volwassenen. CBO, 2008
13. Actieprogramma aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling centrumgemeente Rotterdam 2011 - 2014 GGD Rotterdam-Rijnmond 2011

Colofon

Dit is een uitgave van de GGD Rotterdam-Rijnmond.
Juni 2012

Berdi Christiaanse: hba.christiaanse@rotterdam.nl